

14. Про відновлення дії окремих положень Конституції України: Закон України від 21 лютого 2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 19. Ст. 583.

15. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. *Офіційний вісник України*. 2001. № 21. Ст. 920.

16. Skrzydło W. *Polskie Prawo Konstytucyjne*. Lublin : Morpol, 2000. 458 s.

17. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 63. Ст. 1912.

18. Законопроекти, зареєстровані Верховною Радою України. Суб'єкт законодавчої ініціативи: Президент України. Дата реєстрації: з 31.05.2014 р. по 07.05.2018 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc2_5_1_J?ses=10009&num_s=2&num=&date1=31.05.2014&date2=07.05.2018&name_zp=&av_nd=&prof_kom=0&is_gol_kom=0&dep_fr=0&stan_zp=0&date3=&is_zakon=0&n_act=&gneu_decision_present=&sub_zak=1&type_doc=1&type_zp=0&vid_zp=0&edition_zp=0&is_urgent=0&ur_rubr=0&sort=0&out_type=&id=&page=1&zp_cnt=20.

19. Ustawy zgłoszone do Sejmu przez Prezydenta RP. URL : <http://www.prezydent.pl/prawo/ustawy/zgloszone/>

20. Лист-відповідь Головного департаменту забезпечення доступу до публічної інформації Адміністрації Президента України від 15.05.2018 р. № 12-09/1460 на запит на інформацію № 1044 від 08.05.2018 р.

21. Ustawy zawetowane przez Prezydenta RP. URL: <http://www.prezydent.pl/prawo/ustawy/zawetowane/>

22. Ustawy odesłane przez Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego. URL: <http://www.prezydent.pl/prawo/ustawy/odeslane-do-tk/>

** Големб'ювський Марчін – директор центру промоції, викладач кафедри конституційного права Університету Марії Кюрі-Склодовської в Любліні (Республіка Польща).*

Стаття надійшла до редакції 1 червня 2018 р.

УДК 342.55

Володимир Демиденко *

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ МУНІЦИПАЛЬНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЦЕНЗУ МОРАЛЬНОСТІ

Предметом дослідження цієї статті є інститут муніципальної служби в Україні та його удосконалення крізь призму цензу моральності. У статті проаналізовано вимоги до кандидатів на муніципальну службу, що відображені в законах України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III, «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII та інших нормативно-правових актах. Сформульовано законодавчі пропозиції щодо приведення цих нормативно-правових актів у відповідність з принципом верховенства права.

Ключові слова: муніципальна служба, ценз моральності, кваліфікаційні вимоги до муніципальних службовців, місцеве самоврядування, муніципальне право.

Демиденко В. А. Совершенствование института муниципальной службы в Украине через призму ценза нравственности.

Предметом исследования этой статьи является институт муниципальной службы в Украине и пути его совершенствования сквозь призму ценза нравственности. В статье проанализированы требования к кандидатам на муниципальную службу, которые отражены в законах Украины «О службе в органах местного самоуправления» от 7 июня 2001 года № 2493-III, «О местных выборах» от 14 июля 2015 № 595-VIII и других нормативно-

правових актах. Сформулированы законодательные предложения по приведению этих нормативно-правовых актов в соответствие с принципом верховенства права.

Ключевые слова: муниципальная служба, ценз нравственности, квалификационные требования к муниципальным служащим, местное самоуправление, муниципальное право.

Demidenko V. O. Improvement of the institute of municipal service in Ukraine through the prism of moral standards.

The subject of this article is the institute of municipal service in Ukraine and its improvement through the prism of moral standards. The article analyzes the requirements for candidates for municipal service, which are reflected in the Laws of Ukraine «On Service in Bodies of Local Self-Government» of June 7, 2001 № 2493-III, «On Local Elections» of July 14, 2015 № 595-VIII and other regulatory acts. Legislative proposals on bringing these normative legal acts in line with the rule of law principle are formulated.

Keywords: municipal service, qualification of moral standards, qualification requirements for municipal employees, local self-government, municipal law.

Актуальність дослідження. Нині, без перебільшення, можна стверджувати, що правова система України зазнає грандіозної еволюційної трансформації. Спостерігаємо реформування інституційної, функціональної та нормативно-правової її частин. Поряд з модернізацією існуючих галузей, підгалузей та інститутів національної системи права відбувається формування та неймовірний розквіт нових елементів системи права України.

Ці процеси обумовлені як зовнішніми чинниками – підписанням та ратифікацією Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, надання громадянам України права на безвізовий режим перетину кордону з країнами ЄС, активною співпрацею України з різними міжнародними організаціями, гібридною війною Росії проти України тощо. Україна також намагається імплементувати міжнародні норми у сфері місцевого самоврядування в національне законодавство [14], а також активно вивчає та використовує зарубіжний досвід муніципальних реформ, передусім Республіки Польща [15].

Значний вплив на реформування правової системи України чинять і внутрішні фактори різнопланового характеру – економічного, політичного, ідеологічного, демографічного тощо. Зокрема, активна участь громадян у здійсненні публічної (державної і муніципальної) влади, значне посилення контролю громадянського суспільства за апаратом держави, потреба ґрунтового реформування механізму держави з метою досягнення ефективного управління, необхідність практичного втілення принципу поділу влад із дієвим механізмом стримувань і противаг між гілками публічної влади, розумного та гармонійного поєднання централізації та децентралізації, оперативного врахування внутрішніх і зовнішніх ризиків при формуванні економічної кон'юнктури країни на найближчу перспективу з метою зайняття гідного місця України у світовій економіці, перехід на європейські стандарти виробництва з подальшою сертифікацією тощо.

Окрім того, подальша децентралізації публічної влади, триваюче формування спроможних територіальних громад, зміцнення та розширення фінансової та матеріальної основи місцевого самоврядування в Україні [16], значне підвищення ролі та значення муніципальної влади в розбудові суверенної і незалежної, демократичної і правової, європейської і економічно розвиненої Української держави зумовили особливу позитивну прогресивну динаміку розвитку муніципального права України в останні роки. Позаяк неможливо побудувати сильну державу та забезпечити її стабільне функціонування без міцних, розвинених регіонів, які ефективно співпрацюють між собою та з центром, публічна влада в яких забезпечує дієву реалізацію державної політики, результативно формує та втілює регіональну політику, спрямовану на соціально-економічний розвиток регіону, зміцнення засад конституційного ладу, демократії та свободи.

Зазнають реформування фактично всі інститути муніципального права України. Разом із тим варто відзначити, що не завжди ці зміни можна охарактеризувати як позитивні. Останнє, на наш погляд, стосується інституту муніципальної служби в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій вказує на те, що інститут муніципальної служби є відносно новим напрямом наукових пошуків. Проте варто наголосити, що в юридичній літературі наявна значна кількість науково-теоретичних публікацій, присвячених публічній службі загалом та, зокрема, державній службі, які до певної міри представляють порівняльно-правовий інтерес при висвітленні проблематики муніципальної служби в Україні. Це, зокрема, праці В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Г.В. Атаманчука, Д.М. Бахраха, К.С. Бельського, Ю.П. Битяка, А.М. Васильєва, В.А. Воробйова, Б.М. Габрічідзе, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, І.О. Картузова, С.В. Ківалова, Л.В. Коваля, І.Б. Коліушка, В.К. Колпакова, Є.Б. Кубка, О.В. Кузьменко, Б.М. Лазарева, І.М. Мищака, Н.Р. Нижник, О.В. Оболонського, Д.М. Овсянко, В.Ф. Опришка, М.П. Орзіха, І.М. Пахомова, О.В. Петришина, С.Г. Стеценка, О.В. Тодоцака, В.В. Цветкова, Ю.С. Шемшученка та ін.

Разом із тим після прийняття Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III [3] питання муніципальної служби в Україні викликали значний інтерес у політиків, науковців, громадських діячів. Окремі аспекти проходження муніципальної служби стали предметом уваги таких правознавців, як: М.О. Баймуратов, Ю.Ю. Бальцій, О.В. Батанов, В.І. Борденюк, Я.В. Бережницький, І.П. Бутко, В.А. Григор'єв, Р.К. Давидов, В.М. Кампо, Н.В. Камінська, Б.В. Калиновський, М.І. Корнієнко, В.В. Кравченко, А.Р. Крусян, П.М. Любченко, Н.В. Мішина, М.П. Орзіх, Б.А. Пережняк, М.О. Пухтинський, О.М. Солоненко, А.О. Селіванов, О.Ф. Фрицький, Г.В. Чапала, Л.В. Шинкар та ін.

Водночас прийняття 14 липня 2015 року Верховною Радою України Закону України «Про місцеві вибори» за № 595-VIII [4] обумовило значні зміни інституту муніципальної служби в частині вимог до кандидатів, що не знайшли свого належного висвітлення у доктринальних дослідженнях.

Основною метою цієї публікації є аналіз інституту муніципальної служби в Україні та визначення напрямів його вдосконалення крізь призму цензу моральності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР [2] первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада. Саме територіальна громада володіє правом на реалізацію місцевого самоврядування, що полягає у гарантованій державою можливості та реальній здатності територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

На жаль, варто наголосити, що на сьогодні в Україні, на наш погляд, не знайшли належного нормативно-правового регулювання значна частина інститутів прямої демократії в системі місцевого самоврядування. Так, потребують ґрунтовного перегляду, а в низці випадків розробки та прийняття, відповідні закони щодо інститутів місцевого референдуму, мітингів, походів і демонстрацій, місцевих ініціатив, громадських слухань, загальних зборів тощо.

Фактично територіальні громади при реалізації права на місцеве самоврядування використовують повноцінно лише інститут місцевих виборів. При цьому законодавство, що його закріплює, по-перше, постійно змінюється перед початком чергового або позачергового виборчого процесу. Низка міжнародних організацій (ЄС, Рада Європи та ін.) неодноразово висловлювалася про необхідність прийняття Виборчого кодексу України. Слід зазначити, що парламент України 7 листопада 2017 року у першому читанні проголосував за цей документ. Але, виходячи з нинішньої політичної ситуації, настроїв депутатського корпусу, питання прийняття Виборчого кодексу України в другому читанні та остаточно буде віднесено на далеку, невизначену перспективу. По-друге, державні інституції іноді не призначають місцеві вибори, найпевніше, з мотивів політичної доцільності. Наприклад, непризначення місцевих виборів міського голови в м. Луцьк, свого часу – міського голови та депутатів міської ради в м. Києві тощо.

Як наслідок, реалізація права на місцеве самоврядування в Україні, значною мірою, здійснюється територіальними громадами саме через діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Наведене, звичайно, обумовлює особливу увагу до проблематики муніципальної служби (аспекти вступу на муніципальну службу, встановлення кваліфікаційних вимог до кандидатів, просування або кар'єрного росту, оцінка ефективності діяльності муніципального службовця, атестація та підвищення кваліфікації муніципального службовця, гарантій його діяльності та припинення муніципальної служби). Власне, у межах цієї публікації основний акцент буде зосереджений стосовно цензу моральності як кваліфікаційної вимоги до кандидата на муніципальну службу. Позаяк належний відбір моральних та професійних кандидатів у муніципальні службовці, значною мірою, на наш погляд, зумовлює успішність місцевого самоврядування в певній адміністративно-територіальній одиниці та, загалом, країні. Адже роль суб'єктивного фактору у формуванні та реалізації регіональної політики, у вдалому проведенні на місцях низки оголошених реформ, спрямованих на модернізацію держави та регіонів для подальшої євроатлантичної інтеграції, є великою.

Етимологічний словник української мови слово «ценз» розкриває як умови, що обмежують право людей користуватися політичними правами [13, с.237]. Фактично аналогічна позиція відображена в Академічному тлумачному словнику української мови [12 с. 196].

Беручи до уваги наведене, на наш погляд, ценз моральності як критерій доступу до муніципальної служби є вимогою до громадян України щодо реалізації ними свого права на муніципальну службу, який полягає в тому, що не може бути обраним або призначеним в органи місцевого самоврядування громадянин України, який має судимість за вчинення певного виду злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку.

Іншими словами, ценз моральності як критерій доступу до муніципальної служби можна замінити цензом відсутності судимості. Слід зазначити, що, окрім цензу моральності, до кандидатів на муніципальну службу в Україні застосовуються ще такі цензи, як: ценз громадянства України, віковий ценз, ценз дієздатності, ценз грамотності (освіти), ценз професійності. Водночас в окремих країнах світу законодавством закріплені ще такі додаткові цензи до кандидатів на муніципальну службу, як: ценз осілості, родинний ценз (стосується окремих монархічних країн) та деякі інші.

Слід відзначити, що встановлення в правовому полі України вказаних цензів до кандидатів на муніципальну службу є цілком правильним та обґрунтованим підходом. Адже муніципальна служба – це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих делегованих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом. Відповідно рівень муніципальної служби, ефективність муніципальних службовців на своїх посадах залежить від особистих, ділових та моральних якостей, віку, освітнього і професійного рівня та стану здоров'я осіб, що замішують вказані посади.

При цьому до муніципальних службовців відносяться: а) виборні посади, на які особи обираються на місцевих виборах; б) виборні посади, на які особи обираються або затверджуються відповідною радою; в) посади, на які особи призначаються сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Водночас прийняття на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється: на посаду сільського, селищного, міського голови, старости в порядку, встановленому Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1]; на посаду голови та заступників голови районної, районної у місті, обласної ради, заступника міського голови – секретаря Київської міської ради, секретаря сільської, селищної, міської ради, голови постійної комісії з питань бюджету обласної, Київської та Севастопольської міських рад шляхом обрання відповідною радою; на посади заступників сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючого справами (секретаря) виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради шляхом затвердження відповідною радою; на

посади керівника секретаріату (керуючого справами) районної, обласної ради, керуючого справами виконавчого апарату обласних і районних рад, керівників відділів, управлінь та інших працівників органів місцевого самоврядування шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Варто зауважити, що прийняття на муніципальну службу вказаних посадових осіб, окрім Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [1], також регулюють закони України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III [3], «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII [4], «Про статус депутатів місцевих рад» від 11 липня 2002 року № 93-IV [5], «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року № 157-VIII [6] та інші нормативно-правові акти України.

Вказані норми об'єктивного права зазнають перманентних динамічних змін, у тому числі – стосовно кваліфікаційних вимог до муніципальних службовців. На наш погляд, ці зміни характеризуються безсистемністю, заплутаністю, суперечливістю з іншими нормативно-правовими актами, відповідно – цей процес не можна охарактеризувати позитивною прогресивною динамікою.

Зважаючи на наведені вище тези, візьмемо, для прикладу, вимоги до кандидатів на посади сільського, селищного, міського голови, старости та депутата місцевої ради, який у перспективі може бути обраний на адміністративну посаду у відповідній місцевій раді (голови та заступників голови районної, районної у місті, обласної ради тощо).

Так, свого часу Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10 липня 2010 року № 2487-VI (втратив юридичну силу на основі Закону України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII) встановлював: депутатом, сільським, селищним, міським головою може бути обраний громадянин України, який має право голосу відповідно до статті 70 Конституції України; депутатом, сільським, селищним, міським головою не може бути обраний громадянин України, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку [7, ст. 9].

Нинішня редакція вимог до вказаних виборних посадових осіб, встановлена Законом України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII, звучить таким чином: депутатом, сільським, селищним, міським головою, старостою може бути обраний громадянин України, який має право голосу відповідно до статті 70 Конституції України; депутатом, сільським, селищним, міським головою, старостою не може бути обраний громадянин України, який має судимість за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, злочину проти виборчих прав громадян чи корупційного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку [4, ст. 9].

Разом із тим ст. 12 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III [3] встановлює обмеження, пов'язані з прийняттям та проходженням служби в органах місцевого самоврядування. Відповідно до неї на службу в органи місцевого самоврядування не можуть бути прийняті особи: 1) визнані судом недієздатними; 2) які мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку; 3) які за рішенням суду позбавлені права займати посади в органах державної влади та їх апараті або в органах місцевого самоврядування протягом установленого строку; 4) які у разі прийняття на службу в органи місцевого самоврядування будуть безпосередньо підпорядковані близьким особам.

На підставі формально-юридичного аналізу цих та інших норм права постають питання. По-перше, чому ст. 12 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III послуговується категорією «особи»? Видається, що такий підхід є помилковим та варто вжити словосполучення «громадяни України». Адже Конституція України (ст. 38) закріплює право на публічну службу виключно за громадянами України. Відповідно частина друга ст. 38 Конституції України вказує, що громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах

місцевого самоврядування. По-друге, може скластися абсолютно парадоксальна ситуація, коли, наприклад, на посаду старости буде обраний громадянин України, який має судимість за вчинення умисного злочину невеликої або середньої тяжкості, оскільки він відповідає вимогам до кандидата на посаду старости, встановлених Законом України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII. Водночас нагадаємо, що староста за посадою відноситься до муніципальних службовців. Але, разом із тим, вказаний громадянин не може бути муніципальним службовцем з огляду на його судимість за вчинення умисного злочину та відповідну заборону, встановлену ст. 12 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III.

Варто наголосити, що не відзначається позитивною прогресивною динамікою модернізація законодавства України на інші виборні посади в частині цензу моральності, іноді його ще іменують як «ценз судимості». Для прикладу, нині в Україні балотуватися на пост Президента України можуть громадяни України з будь-якою судимістю (не є винятком судимість за тяжкі, особливі тяжкі, умисні злочини тощо). Адже ст. 103 Конституції України лише встановлює, що Президентом України може бути обраний громадянин України, який на день виборів досяг тридцяти п'яти років, має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років та володіє державною мовою, одна й та сама особа не може бути Президентом України більше ніж два строки підряд [1]. Вимоги щодо цензу моральності (судимості) були встановлені Законом України «Про вибори Президента України» та, наприклад, у редакції від 18 березня 2004 року № 1630-IV [8, ст. 9] звучали таким чином: «Не може бути висунутим кандидатом на пост Президента України громадянин, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена і не знята у встановленому законом порядку». Нинішня редакція Закону України «Про вибори Президента України», з огляду на домінуванням в останніх виборчих кампаніях політичної доцільності над принципом верховенства права, вже не містить такої заборони [9, ст. 9].

Отже, постають питання: 1) чиї інтереси будуть захищати такі переможці на виборах, за умови збереження нинішніх законодавчих підходів до кандидатів на виборні посади щодо цензу моральності? Як охарактеризувати вказані зміни виборчого законодавства України в частині цензу моральності?

На наш погляд, іншими словами як деградація, напевно, не можна. Адже, деградація за академічним тлумачним словником української мови означає – поступове погіршення, втрата якихось якостей, властивостей; занепад, виродження [11].

Варто нагадати, що Європейська комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія) підготувала окрему доповідь «**Report on exclusion of offenders from parliament**» [17] (була затверджена на 52-му пленарному засіданні (м. Венеція, 23 – 24 жовтня 2015 року)), в якій визнано абсолютно легітимним право на обмеження на доступ до виборних посад осіб, які вчинили злочини. У п. 139 цієї доповіді зауважується, що законність є першим елементом верховенства закону і передбачає, що закону мають слідувати як окремі фізичні особи, так і органи влади. Здійснення політичної влади людьми, які серйозно порушили закон, ставить під загрозу реалізацію цього принципу, який є необхідною умовою демократії, а отже, може поставити під загрозу демократичний характер держави. Виборчі права людини, яка не хоче визнавати стандарти поведінки в демократичному суспільстві, не бажає підкорятися конституційним або міжнародним стандартам у галузі демократії та верховенства закону, можуть бути обмежені. Підстава для обмеження права такої людини бути обраними, серед іншого, це – порушення демократично прийнятих положень кримінального права, тобто загальноновизнаних стандартів поведінки [17, с. 28].

Слід зауважити, що й інші окремі вимоги до кандидатів на муніципальну службу, встановлені Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III, не відповідають принципу верховенства закону та потребують системного корегування. Наприклад, частина друга ст. 5 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III встановлює, що на посаду в органи місцевого самоврядування можуть бути призначені особи, які мають відповідну освіту та професійну підготовку, володіють державною мовою і регіональними мовами в обсягах,

достатніх для виконання службових обов'язків відповідно до вимог статті 11 Закону України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року № 5029-VI.

У цьому зв'язку варто нагадати: а) Закон України «Про засади державної мовної політики» від 3 липня 2012 року № 5029-VI втратив юридичну силу, оскільки був визнаний неконституційним Рішення Конституційного Суду України «У справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики» від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018 [10]; б) формулювання, закріплені в частині другій ст. 5 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III, що на посаду в органи місцевого самоврядування можуть бути призначені особи, які мають відповідну освіту і професійну підготовку, є абсолютно розмитими, нечіткими, дискреційними, а відповідно – суперечать принципу правової визначеності – складовому елементу верховенства права, як це закріплено в доповіді Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) «Про верховенство права», що була затверджена на 86-му пленарному засіданні (м. Венеція, 25 – 26 березня 2011 року) [18].

Висновки. Із метою формування морального та професійного корпусу муніципальних службовців, збереження демократичного напрямку розвитку Української держави, забезпечення успішної реалізації місцевого самоврядування в Україні на принципах Європейської хартії місцевого самоврядування, ефективного втілення низки реформ, спрямованих на розвиток регіонів та розбудову європейської, соціальної, правової України, є нагальна потреба змінити вимоги до кандидатів на муніципальну службу в частині цензу моральності. Зокрема, нинішню редакцію частини другої ст. 9 Закону України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII, яка сформульована таким чином: «депутатом, сільським, селищним, міським головою, старостою не може бути обраний громадянин України, який має судимість за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, злочину проти виборчих прав громадян чи корупційного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку» викласти в редакції: «депутатом, сільським, селищним, міським головою, старостою не може бути обраний громадянин України, який має судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку». Також слід усунути суперечності Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III із принципами верховенства права та закону, що викладені в цій публікації.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. К.: Преса України, 1997. 80 с.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР (зі змінами і доповненнями, внесеними законами України станом на 22 березня 2018 року № 2376-VIII). *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
3. Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7 червня 2001 року № 2493-III (зі змінами і доповненнями, внесеними законами України станом на 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII). *Офіційний вісник України*. 2001. № 26. Ст. 1151.
4. Закон України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII (зі змінами, внесеними згідно із законами України станом на 9 лютого 2017 року № 1851-VIII). *Офіційний вісник України*. 2015. № 64 Ст. 2101.
5. Закон України «Про статус депутатів місцевих рад» від 11 липня 2002 року № 93-IV (зі змінами і доповненнями, внесеними законами України станом на 22 березня 2017 року № 1971-VIII). *Офіційний вісник України*. 2002. № 31. Ст. 1453.
6. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 року № 157-VIII (зі змінами і доповненнями, внесеними законами України від 4 вересня 2015 року № 676-VIII, від 26 листопада 2015 року № 835-VIII, від 25 грудня 2015 року № 925-VIII, від 7 грудня 2017 року, від 3 квітня 2018 року № 2379-VIII). *Офіційний вісник України*. 2015. № 13. Ст. 91.
7. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів» від 10.07.2010 № 2487-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 35-36. Ст. 491.

8. Закон України «Про вибори Президента України» в редакції від 18 березня 2004 року № 1630-IV. *Офіційний Вісник України*. 2004. № 14. Ст. 959.

9. Закон України «Про вибори Президента України» в редакції від 5 березня 1999 року № 474-XIV (зі змінами і доповненнями, внесеними законами України станом на 23 грудня 2015 року № 901-VIII). *Офіційний Вісник України*. 1999. № 12. Ст. 469.

10. Рішення Конституційного Суду України «У справі за конституційним поданням 57 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про засади державної мовної політики» від 28 лютого 2018 року № 2-р/2018. *Офіційний вісник України*. 2018. № 37. Ст. 1315.

11. Академічний тлумачний словник української мови в 11 томах. Том 2, 1971. С. 230. URL: <http://sum.in.ua/p/2/230/2>

12. Академічний тлумачний словник української мови в 11 томах. Том 11, 1980. С. 196. URL: <http://sum.in.ua/s/cenz>

13. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Т. 6: У–Я / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. К. : Наукова думка, 2012. 568 с.

14. Мищак І.М. Законодавче забезпечення місцевого самоврядування в Україні та перспективи його удосконалення. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 1. С. 54–57.

15. Мищак І.М. Механізми контролю громади за діяльністю депутатів місцевих рад в Україні та Польщі (порівняльно-правовий аналіз). *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 56–61.

16. Мищак І.М. Проблеми і перспективи зміцнення фінансової спроможності органів місцевого самоврядування. *Питання правового забезпечення модернізації державного управління та місцевого самоврядування в Україні (матеріали науково-практичної конференції)* / Заг. ред. Т. В. Мотренка, В. Є. Воротіна. К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2017. С. 72 – 77.

17. Report on exclusion of offenders from parliament – Adopted by the Council of Democratic Elections at its 52nd meeting (Venice, 22 October 2015). URL: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2015\)036-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2015)036-e)

18. Report on the rule of law – Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011). URL: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)003rev-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)003rev-e).

**Демиденко Володимир Олексійович – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ.*

Стаття надійшла до редакції 5 червня 2018 р.

УДК 342.5

Кравцова Зоріна *

КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У статті з'ясовується співвідношення понять «засади», «принципи», «основи» у контексті визначення конституційних основ державної влади в Україні. Автором запропоновано спосіб вирішення однієї з актуальних проблем функціонування механізму держави, здійснення державної влади в Україні шляхом уточнення змісту поняття «форма правління» та більш чіткого його визначення в Основному Законі України.

Ключові слова: конституційні засади, конституційні принципи, конституційні основи, державна влада, форма держави.

Кравцова З. С. Конституционные основы государственной власти в Украине.

В статье выясняется соотношение понятий «начала», «принципы», «основы» в контексте определения конституционных основ государственной власти в Украине.